

Zaak 3639

Kenmerk: 3639/28

RAPPORTAGE PRIJSVORMING GARNALEN

Juni 2004

Prijsvorming van Garnalen

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
1 Inleiding.....	3
1.1 Doel van het vooronderzoek.....	3
1.2 Aanpak.....	3
1.3 Achtergrond.....	4
2 Markt.....	4
2.1 Korte beschrijving van de garnalensector.....	4
2.1.1 Kolom.....	4
2.1.2 Garnalenvissers.....	5
2.1.3 Groothandelaren.....	5
2.1.4 Supermarkten.....	6
3 Prijsvorming.....	6
3.1 Geen vrije marktwerking tot januari 2003.....	6
3.2 Garnalenvissers.....	6
3.3 Groothandelaren.....	8
3.4 Consumenten.....	8
4 Conclusie.....	9

Prijsvorming van Garnalen

1 Inleiding

Op 14 januari 2003 heeft de directeur-generaal van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: d-g NMa) de sanctiebeschikking in zaak 2269/ Garnalen vastgesteld. De d-g NMa heeft boetes opgelegd aan acht groothandelaren in garnalen, verenigd in de Vereniging ter Bevordering van de Garnalhandel (VEBEGA), en aan vier Nederlandse, drie Duitse en één Deense producentenorganisatie (hierna: PO) voor de garnalenvisserij voor het overtreden van het Europese en Nederlandse kartelverbod, meer in het bijzonder afspraken over vangstbeperkingen en minimumprijzen voor garnalen. Deze afspraken hadden betrekking op de periode eind 1997 tot in ieder geval medio december 2000. De totale boete bedroeg ruim EUR 13 miljoen. Hiertegen hebben de beboete ondernemingen bezwaar ingediend.

Deze sanctiebeschikking heeft geleid tot onder meer diverse publicaties in de vakpers, een groot aantal reacties uit de garnalensector en politieke aandacht. Aan de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit en Economische Zaken zijn door leden van de Tweede Kamer in 2003 diverse schriftelijke en mondelinge vragen gesteld die onder meer betrekking hebben op het vermoeden dat ondanks de ten opzichte van het jaar 2002 lagere prijzen die garnalenvissers krijgen voor de door hen aangevoerde garnalen van het soort *crangon crangon* (ook bekend als Hollandse garnalen of Noordzeegarnalen, verder te noemen: garnalen), dit niet lijkt te hebben geleid tot lagere consumentenprijzen voor gepelde garnalen in de supermarkten. In september 2003 is door de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) een vooronderzoek gestart naar de prijsvorming in de garnalenketen.¹

Alvorens te komen tot het doel van het vooronderzoek, wordt benadrukt dat het primaire doel van de NMa is om markten te laten werken. Indien blijkt dat het marktmechanisme niet goed functioneert als gevolg van met de Mededingingswet strijdige overeenkomsten of eenzijdige gedragingen van ondernemingen, zal de NMa niet aarzelen in te grijpen. Wanneer er zich complicaties op een markt of in een bepaalde sector voordoen die niet het gevolg zijn van een overtreding van de Mededingingswet, is de NMa echter niet bevoegd om te interveniëren. Oplossingen voor complicaties in een sector die in strijd zijn met de Mededingingswet worden door de NMa niet gedoogd maar zullen krachtig worden bestreden.

1.1 Doel van het vooronderzoek.

Het doel van het vooronderzoek is om te bepalen of het aannemelijk is dat de lagere prijs voor garnalen die de garnalenvissers ontvangen tot uiting komt in een lagere prijs van garnalen in de supermarkten en derhalve uiteindelijk ten goede komt aan de consument.

1.2 Aanpak

Deze rapportage is onder andere gebaseerd op openbare informatie van de Nederlandse Vissersbond (www.vissersbond.nl en het weekblad Visserijnieuws), het Productschap Vis (www.pvis.nl), informatie verkregen van diverse inkooporganisaties en supermarkten en een tweetal openbare onderzoeksrapporten

---

¹ Zie onder meer de brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 29 augustus 2003.

van het LEI. Tevens is gebruik gemaakt van de sanctiebeschikking van de NMa van 14 januari 2003, waarvan de openbare versie te vinden is op www.nmanet.nl.

In deze rapportage zal allereerst, voor zover noodzakelijk, een beknopte beschrijving van de markt en de daarop actieve ondernemingen worden gegeven. Ten tweede zal worden ingegaan op de prijsvorming in de garnalenkolom (van de primaire producent – de garnalenvisser – tot aan de consument). Ten slotte zal worden aangegeven of het – op grond van de in het kader van dit vooronderzoek verkregen informatie – aannemelijk is dat de consument uiteindelijk profiteert van de lagere aanvoerprijs van garnalen.

1.3 Achtergrond

Op 14 januari 2003 heeft de d-g NMa de sanctiebeschikking in de garnalenzaak vastgesteld.² De d-g NMa heeft boetes opgelegd aan acht groothandelaren in garnalen, verenigd in de Vereniging ter Bevordering van de Garnalhandel (VEBEGA), en aan vier Nederlandse, drie Duitse en één Deense producentenorganisatie voor de garnalenvisserij voor het overtreden van het Europese en Nederlandse kartelverbod, meer in het bijzonder afspraken over vangstbeperkingen en minimumprijzen voor garnalen. Deze afspraken hadden betrekking op de periode eind 1997 tot in ieder geval medio december 2000. De totale boete bedroeg ruim EUR 13 miljoen. Tegen deze sanctiebeschikking is bezwaar aangetekend door de beboete ondernemingen. De sanctiebeschikking heeft onder meer geleid tot sociaal-economische onrust in de sector en (de daaraan inherente) politieke aandacht.

2 Markt

2.1 Korte beschrijving van de garnalensector

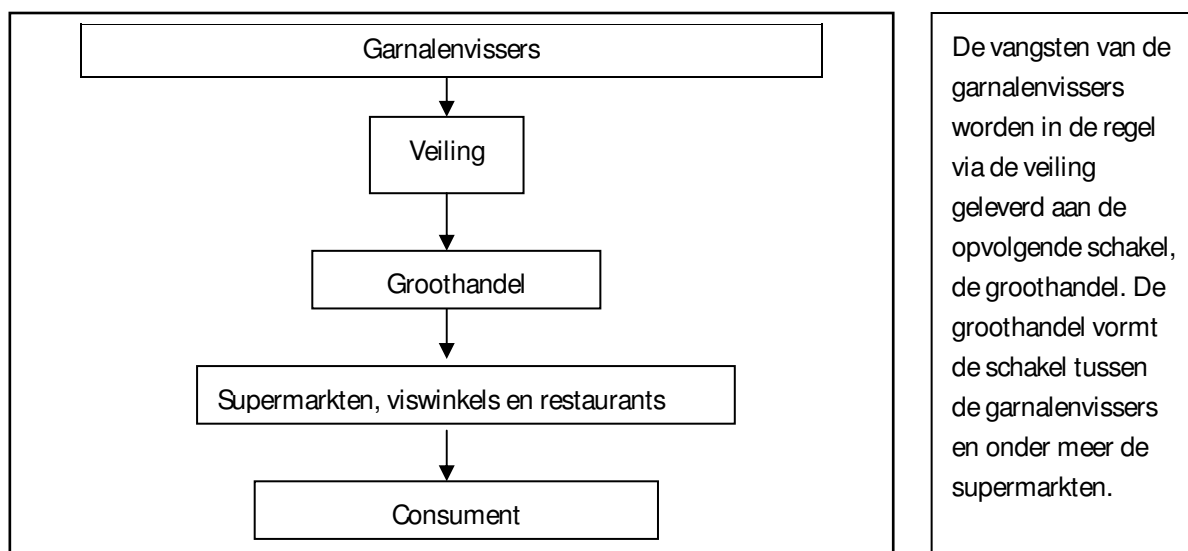
Deze rapportage heeft betrekking op de prijsvorming van het product garnalen van de soort *Crangon Crangon*. Deze garnalen komen voor in de kustwateren van België tot en met Jutland (Denemarken). Gelet op het doel van het vooronderzoek zoals verwoord in het vorige hoofdstuk, valt een uitputtende en gedetailleerde beschrijving van de verschillende te onderscheiden markten en processen buiten het bereik van deze rapportage. Derhalve wordt volstaan met een beknopte beschrijving van de distributiekolom van garnalen en een beschrijving van de voor deze rapportage relevante marktpartijen.

2.1.1 Kolom

Alvorens nader in te gaan op de diverse schakels in de distributiekolom van garnalen zal eerst schematisch worden weergegeven hoe de distributiekolom van garnalen er uit ziet.

---

² Besluit van de d-g NMa van 14 januari 2003 in zaak 2269, te vinden op www.nmanet.nl. Waar in deze rapportage wordt verwezen naar een sanctiebeschikking, wordt voornoemde sanctiebeschikking bedoeld.

2.1.2 *Garnalenvissers*

De primaire productie van garnalen, de vangst en aanlanding, is in handen van garnalenvissers. De Nederlandse garnalenvloot bestaat uit circa 220 kotters. Met een groot deel van de kotters wordt uitsluitend op garnalen gevist, een ander deel bedrijft gemengde visserij.³

Het merendeel van de Nederlandse garnalenvissers is aangesloten bij één van de vier Nederlandse Producentenorganisaties van garnalen (hierna: PO), te weten PO Vissersbond, PO West, PO Texel en PO Wieringen. Voor garnalen bestaat geen wettelijke verplicht, maar in de praktijk wordt vrijwel het gehele aanbod van garnalen in Nederland via de visafslag aangeboden, omdat langs deze weg wordt voldaan aan de wel wettelijk opgelegde zeefplicht voor de aangevoerde garnalen.⁴

2.1.3 *Groothandelaren*

In beginsel kan eenieder garnalen afnemen op de veiling. In de praktijk nemen met name de volgende groothandelaren nagenoeg het gehele aanbod van de Nederlandse garnalenvissers af: Heiploeg B.V. (en haar dochteronderneming Goldfish B.V.), Klaas Puul & Zoon B.V., Van Belzen B.V., Matthijs Jansen B.V., Lou Snoek Volendam B.V., Mooijer Volendam B.V. en L. Kok International Sea Food B.V.

De groothandelaren verwerken de garnalen. Daaronder wordt onder meer het vervoeren, pellen en deels invriezen en opslaan verstaan. De prijs die de groothandel betaalt voor de garnaal vormt derhalve een deel van de totale kosten die een groothandel maakt. De groothandelaren verkopen de verwerkte garnalen vervolgens door aan inkooporganisaties van supermarkten, detailhandelaren, horeca en dergelijke, in zowel binnen- als buitenland.

Op het niveau van de groothandel in garnalen is in Nederland sprake van een sterke mate van concentratie. Er zijn aanzienlijke verschillen in omvang tussen de grote twee groothandelaren Heiploeg en Klaas Puul en de overige groothandelaren. Heiploeg is de marktleider op het gebied van de garnalenhandel. Uit de sanctiebeschikking van de d-g NMa van 14 januari 2003 blijkt dat het gezamenlijke marktaandeel van

³ De garnalenvisserij in België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk valt buiten het bereik van deze rapportage en zal niet nader worden belicht.

⁴ Artikel 4 Garnalenverordening 2000 van het Productschap Vis, 11 november 1999, Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie, 26 oktober 2001, nr. 24. Zie ook het besluit van de d-g NMa van 14 januari 2003.

Heiploeg en Klaas Puul op de inkoopmarkt voor aangevoerde garnalen meer dan 80% bedraagt. Er is geen reden om aan te nemen dat dit marktaandeel sindsdien wezenlijk is veranderd.

2.1.4 Supermarkten

Een van de afzetkanalen voor de groothandelaren is het supermarktkanaal. Uit publicaties van het Productschap Vis blijkt dat een aanzienlijk percentage van verse vis wordt afgezet via het supermarktkanaal. Uit deze publicaties blijkt dat ook een groot deel van de verkopen van garnalen in toenemende mate plaats vindt via het supermarktkanaal.⁵ Ook uit een onderzoek van het LEI blijkt dat het supermarktkanaal voor de afzet van vis in belang toeneemt.⁶ Het supermarktkanaal vormt hiermee een belangrijke schakel in het gehele distributieproces. Door natuurlijke groei en door fusies en overnames is er bij de supermarkten op zowel de inkoopmarkt als de afzetmarkt sprake van een aanzienlijke mate van concentratie.⁷ Dit is een verschijnsel dat zich wereldwijd voltrekt. De grote detailhandelondernemingen opereren in verschillende Europese landen.⁸

De Nederlandse supermarktketens betrekken garnalen direct van de Nederlandse groothandelaren of laten de inkoop via inkooporganisaties verlopen.

3 Prijsvorming

Alvorens een beschrijving wordt gegeven van de prijsvorming binnen elke schakel van de distributiekolom van garnalen, beginnend bij de garnalenvisser en eindigend bij de consument, zal eerst kort worden ingegaan op de mate van vrije marktwerking tot januari 2003.

3.1 Geen vrije marktwerking tot januari 2003

De afspraken tussen de groothandelaren en de PO's met betrekking tot de totaal aan te voeren hoeveelheid garnalen, die ook zijn beschreven in de sanctiebeschikking, lijken pas na deze sanctiebeschikking in januari 2003 daadwerkelijk te zijn beëindigd.⁹ Van een normale marktwerking en daarmee samenhangende prijsvorming is derhalve gedurende minimaal 5 jaar geen sprake geweest.¹⁰

3.2 Garnalenvissers

De prijs die de garnalenvisser ontvangt voor een kilogram ongepelde garnalen is afhankelijk van meerdere factoren. De belangrijkste factoren zijn echter de totaal aangevoerde hoeveelheid garnalen op een dag en/of in een week en de kwaliteit (grootte) van de garnalen.

---

⁵ www.pvis.nl

⁶ LEI, De Nederlandse visverwerkende industrie en groothandel, oktober 2001.

⁷ Zie ook het besluit van de d-g NMa van 3 januari 2001 in zaak 2198/Schuitema – Sperwer.

⁸ Advies over de positie van primaire producenten in agroketens, Raad voor het landelijk gebied, De boer in de keten: boeienkoning of teamspeler?, Publicatie Raad voor het Landelijk Gebied, RLG 03/6, september 2003, p. 18.

⁹ Berichtgeving van de Nederlandse Vissersbond d.d. 2 augustus 2002, 30 augustus 2002, 18 september 2002, 20 september 2002, 25 september 2002, 4 oktober 2002, 6 november 2002, 8 november 2002, 6 december 2002.

¹⁰ Illustratief in dit kader is een mededeling van de Nederlandse Vissersbond van 8 november 2002 waarin het volgende staat vermeld: “.. het was al een tijd een rommeltje in garnalenland. Afspraken over de maximale hoeveelheden werden door sommige vissers stelselmatig genegeerd plus een 10% marge werd door velen als norm genomen. Resultaat is dat deze week de prijzen drastisch kelderden.”

In tabel 1 staat de gemiddelde aanvoerprijs van een kilo ongepelde garnalen per jaar vermeld. Dit is de gemiddelde prijs die de garnalenvisser per jaar per kilogram ongepelde garnalen van de groothandelaren voor zijn product ontving.¹¹

Tabel 1: gemiddelde aanvoerprijzen (euro/kg) van ongepelde garnalen op de Nederlandse visafslagen tot en met 2003

1998	1999	2000	2001	2002	2003
2,70	3,49	3,37	3,81	3,51	2,67

Bron: LEI¹² en publicaties van de Nederlandse Visserijbond.¹³

De in de ogen van de garnalenvissers lage aanvoerprijs eind jaren negentig en daarmee samenhangende dreiging van een koude sanering waren voor de PO's en groothandelaren eind jaren negentig een aanleiding om te komen tot vangstbeperkingen en minimumprijfsafspraken voor garnalen. Deze afspraken werden onder meer gemaakt teneinde de garnalenvissers een vast inkomen te garanderen.

Na de sanctiebeschikking in januari 2003 en de beëindiging van de kartelafspraken zijn de aanvoerprijzen van garnalen gedaald.

Uit openbare informatie van de Nederlandse Visserijbond, met betrekking tot de aanvoer van garnalen, blijkt – chronologisch weergegeven – het volgende:

- De gemiddelde aanvoerprijs op alle visafslagen in Nederland van januari tot en met mei 2003 voor een kilo ongepelde garnalen lag op EUR 2,29.¹⁴
- De gemiddelde aanvoerprijs van garnalen op de visafslag in Lauwersoog, de grootste garnalenafslag van Nederland, in de periode van januari tot en met december 2003 bedroeg EUR 2,51.¹⁵
- Uit een publicatie van de Nederlandse Visserijbond van 23 januari 2004 blijkt dat de gemiddelde prijs van garnalen in 2003 op EUR 2,67 per kilogram lag. Ter vergelijking: in 2002 bedroeg de gemiddelde prijs over dezelfde periode EUR 3,51.¹⁶
- De totale aanvoer van garnalen bedroeg in 2003 10.426.616 kg en had een aanlandingswaarde van circa EUR 27,8 miljoen. Ter vergelijking: in 2002 bedroeg de totale aanvoer van garnalen 7.463.122 kg en vertegenwoordigde een aanlandingswaarde van circa EUR 26,2 miljoen.¹⁷
- Uit berichtgeving van de Nederlandse Visserijbond¹⁸ blijkt dat met het wegvallen van de vangstafspraken de aanvoer van garnalen aanzienlijk is toegenomen. De vissers kiezen ervoor om meer garnalen aan te voeren tegen een lagere prijs om toch een bepaald inkomen te behalen. Het aantal dagen dat garnalenvissers vissen is toegenomen. Ook blijkt uit openbare mededelingen van de Nederlandse Visserijbond dat wanneer de garnalenvangsten in een bepaalde week tegenvallen, de prijzen van garnalen stijgen en vice versa.

¹¹ Deze cijfers zijn afkomstig van openbare publicaties van de Nederlandse Visserijbond en het LEI.

¹² "Visserij in cijfers 2002" d.d. september 2003 en "Quick scan effecten NMa besluit op garnalensector" d.d. april 2003.

¹³ Zie onder meer Visserijnieuws d.d. 16 januari 2004 en het weekjournaal van de Nederlandse Visserijbond d.d. 23 januari 2004.

¹⁴ Nieuwsbrief van de Nederlandse Visserijbond, juli 2003.

¹⁵ Visserijnieuws, d.d. 16 januari 2004.

¹⁶ Uit publicaties van de Nederlandse Visserijbond van 7 november 2003 blijkt dat vanaf 1 januari 2003 tot en met 30 september 2003 in totaal 6.054.747 kg garnalen zijn aangevoerd met een totale waarde van EUR 15.495.020. De gemiddelde prijs voor een kilo garnalen komt hiermee op EUR 2,56. In 2002 werd over dezelfde periode totaal 4.673.860 kg garnalen aangevoerd met een waarde van EUR 17.223.801. De gemiddelde prijs voor aangevoerde garnalen lag in die periode op EUR 3,69.

¹⁷ Weekjournaal van de Nederlandse Visserijbond d.d. 23 januari 2004 en een publicatie van het Productschap Vis met betrekking tot de aanvoer en waarde van garnalen over het jaar 2003, www.pvis.nl.

¹⁸ Zie o.a. Visserijnieuws d.d. 31 oktober 2003 en 16 januari 2004.

3.3 Groothandelaren

De groothandelaren betrekken de ongepelde garnalen van de garnalenvissers. Een deel van de ongepelde garnalen wordt naar Marokko getransporteerd om daar te worden gepeld. Vervolgens worden de garnalen weer terug naar Nederland vervoerd. Het is een bekend gegeven dat voor een kilo gepelde garnalen ruim drie kilo ongepelde garnalen nodig is.¹⁹ Naast de kosten voor pellen en vervoer van de garnalen maken de groothandelaren tevens kosten met betrekking tot onder meer de opslag van garnalen en het aanhouden van voorraden. Op groothandelniveau is sprake van een hoge concentratiegraad.²⁰

Nederlandse supermarktketens sluiten jaarlijks een of meer contracten met groothandelaren in garnalen. De looptijd van deze contracten varieert. In deze contracten wordt de inkoopprijs van garnalen voor een bepaalde periode vastgelegd.

De NMa heeft in het kader van dit vooronderzoek de inkooprijzen van garnalen over de periode 2000-2003 bij diverse Nederlandse supermarktketens en inkooporganisaties opgevraagd.²¹ Uit de verkregen data blijkt dat de gemiddelde jaarlijkse inkooprijzen van garnalen voor alle supermarktketens een piek laten zien in het jaar 2001. Volgend op een daling in 2002 van deze gemiddelde jaarlijkse inkoopprijs, is de gemiddelde inkoopprijs die de verschillende supermarktketens aan de verschillende groothandelaren betalen voor verwerkte en verpakte garnalen in 2003 wederom gedaald. Deze daling bedroeg in 2003 gemiddeld circa 15% ten opzichte van het jaar 2002. Derhalve is het aannemelijk dat de lagere prijs die groothandelaren betalen aan garnalenvissers voor garnalen, van invloed is op de prijs die de supermarkt betaalt aan de groothandelaren voor het eindproduct garnalen.

3.4 Consumenten

De consument koopt in de regel bij de supermarkt garnalen per 100 gram. Garnalen kunnen worden beschouwd als een luxe artikel, behorend tot het randassortiment van een supermarkt. Garnalen worden het gehele jaar door verkocht, met verkooppieken rond de kerstperiode en ten tijde van promotie-acties. Zoals verwacht kon worden, is er een aanzienlijk verschil geconstateerd tussen de prijszetting van garnalen tussen de verschillende supermarktketens.

Bij de verschillende supermarktketens heeft de NMa de consumentenverkooprijzen voor garnalen over de periode 2000-2003 opgevraagd. Na analyse van de verkregen informatie komt het volgende beeld naar voren:

- In de onderzochte periode was de gemiddelde consumentenprijs voor garnalen in de supermarkten in het jaar 2001 het hoogst. Dit laat zich onder meer verklaren uit het feit dat ook de gemiddelde aanvoerprijs van garnalen, en daarmee de gemiddelde inkoopprijs voor de groothandel, in 2001 het hoogst was. Hieruit kan worden afgeleid dat het aannemelijk is dat er een bepaalde mate van correlatie bestaat tussen de hoogte van de aanvoerprijs, de inkoopprijs en de consumentenprijs van garnalen.
- Ten opzichte van het jaar 2002 is in het jaar 2003 de gemiddelde consumentenprijs van garnalen met circa 11% gedaald.

---

¹⁹ Zie onder meer Visserijnieuws d.d 18 juli 2003.

²⁰ LEI, De Nederlandse visverwerkende industrie en groothandel, oktober 2001.

²¹ Vanwege de vertrouwelijkheid van de door supermarkten verstrekte cijfers zijn deze niet herleidbaar in deze rapportage opgenomen.

- Benadrukt dient te worden dat de prijs die een consument betaalt voor garnalen niet alleen afhankelijk is van de kosten van het primaire product, te weten de aangevoerde garnalen, maar zeker ook van alle bewerkings-, transport-, arbeids- en opslagkosten. De prijs die vissers ontvangen voor hun garnalen vormt derhalve maar een deel van de eindprijs die de consument uiteindelijk betaalt voor garnalen.
- Uit de verkregen data blijkt dat het voor de consument loont om de prijzen voor garnalen bij de diverse supermarktketens te vergelijken.

4 Conclusie

Na analyse door de NMa van onder meer de hiervoor beschreven gegevens, waarbij rekening is gehouden met de feiten zoals neergelegd in de sanctiebeschikking en de in het kader van het vooronderzoek verkregen gegevens, kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

Ten tijde van de vangstbeperkende afspraken, die – zoals het lijkt – tot eind 2002 hebben geduurd, werd de bestaande overcapaciteit gefinancierd door het kunstmatig hoog houden van de prijzen en het beperken van de aanvoer van garnalen. Na het verbieden van de prijs- en aanvoerafspraken nam de aanvoer van garnalen toe en komen de gevolgen van de overcapaciteit wederom in volle omvang naar voren. Thans is een situatie ontstaan waarin de reeds aanwezige structurele overcapaciteit – met het wegvallen van de zekerheid met betrekking tot prijs en productie – leidt tot een aanzienlijk hogere visintensiteit.

Na analyse van de verkregen data kan voorts worden geconstateerd dat er een aanzienlijke mate van correlatie is tussen de prijs die garnalenvissers ontvangen voor hun product en de uiteindelijke consumentenprijs van garnalen in de supermarkt. Een lagere aanvoerprijs van garnalen is uiteindelijk van invloed op de consumentenprijs. Het is echter uiteraard aan een individuele supermarkt om te bepalen welke prijs zij de consument voor garnalen in rekening brengt.²²

De hiervoor beschreven situatie heeft in 2003 geleid tot de volgende resultaten:

- Een toename van de aanvoer van garnalen: uit openbare cijfers van de Nederlandse Vissersbond blijkt dat in 2003 de aanvoer van garnalen door garnalenvissers circa 40% hoger is dan in 2002.
- Een daling van de gemiddelde aanvoerprijs van garnalen: de aanzienlijk toegenomen aanvoer van garnalen heeft ertoe geleid dat de gemiddelde aanvoerprijs van garnalen in 2003 lager ligt dan in de jaren 1999 – 2002. Voor 2003 geldt dat de gemiddelde aanvoerprijs van garnalen circa 24% lager ligt dan over dezelfde periode in 2002.²³
- Het inkoopvoordeel wordt ten minste gedeeltelijk doorgegeven aan de volgende schakel in de keten: zowel de groothandelaren als de supermarkten genieten in 2003 als gevolg van de lagere aanvoerprijs van garnalen een inkoopvoordeel ten opzichte van het voorgaande jaar. Gebleken is dat het inkoopvoordeel dat de groothandelaren genieten ten minste gedeeltelijk is doorgegeven aan de supermarkten. Deze hebben het genoten voordeel op hun beurt (gedeeltelijk) weer doorgegeven aan de consument.
- De gemiddelde inkoopprijs van supermarkten van garnalen is in 2003 ten opzichte van 2002 gedaald met circa 15%. De gemiddelde consumentenprijs van garnalen bij de supermarkt is ten opzichte van 2002 gedaald met circa 11%. Voor de consument loont het de moeite om de prijs voor garnalen in de verschillende supermarktketens met elkaar te vergelijken.

²² Zolang supermarkten niet onderling de consumentenprijs voor garnalen afstemmen, is hier geen rol voor de NMa weggelegd.

²³ Gebaseerd op reeds eerder aangehaalde gepubliceerde cijfers van de Nederlandse Vissersbond en het LEI.

Gelet op het feit dat het primaire product, de garnaal, uiteindelijk slechts een gedeelte vormt van de uiteindelijke eindprijs van het product, is het aannemelijk dat de lagere aanvoerprijs op zijn minst gedeeltelijk ten goede is gekomen aan de consument.²⁴ Nogmaals dient hier te worden benadrukt dat de uiteindelijke prijs die de consument betaalt voor garnalen, afhankelijk is van de individuele beslissing van een supermarkt. Een supermarkt is uiteraard vrij in zijn prijsstelling.

Rol van de NMa

Zoals reeds gesteld, lijkt thans sprake te zijn van een situatie van structurele overcapaciteit (te veel garnalenkotters en daarmee samenhangende hoge aanvoer) en een daaraan inherente dreiging van een koude sanering. Eind jaren negentig heeft een dergelijke situatie geleid tot het maken van mededingingsbeperkende afspraken in de garnalensector. Zoals reeds door de d-g NMa aangegeven in de sanctiebeschikking van 14 januari 2003 zijn met de Mededingingswet strijdige gedragingen geen oplossing voor het bestaan van overcapaciteit.²⁵

Gelet op de hiervoor verwoorde resultaten van dit vooronderzoek, heeft de NMa thans geen reden om op grond van de verkregen en geanalyseerde data aan te nemen dat de vrije marktwerking en daaraan inherente vrije prijsvorming wordt gefrustreerd door met de Mededingingswet strijdige gedragingen.

De NMa beschikt daarnaast niet over aanwijzingen die duiden op een overtreding van de Mededingingswet door ondernemingen werkzaam in een van de stadia van de productiekolom van garnalen. Voor de goede orde dient te worden opgemerkt dat op grond van deze rapportage geen conclusies kunnen worden getrokken met betrekking tot het bestaan van een eventuele economische machtspositie op enig niveau in de distributiekolom van garnalen.

Gelet echter op de hiervoor beschreven marktstructuur en –situatie zal de NMa ontwikkelingen in de garnalensector en de gedragingen van de diverse in de garnalensector werkzame ondernemingen ook in de toekomst blijven volgen.

---

²⁴ Een hypothetisch rekenvoorbeeld: indien bijvoorbeeld de kostprijs van garnalen (de prijs die vissers ontvangen) uiteindelijk 50% uitmaakt van de uiteindelijke consumentenprijs, zal een prijsdaling van 10% van deze garnalen – indien geheel doorgegeven aan de consument – leiden tot een daling van de consumentenprijs met 5%.

²⁵ Zie randnummer 188 van het besluit van de d-g NMa van 14 januari 2003.